

شکوفه راستگو
دبير شيمي، شيراز

روز مول

مرتبط با مول و عدد آلوگادرو درست کرده بودند و از آن‌ها عکس می‌گرفتند و می‌فرستادند و نظر مرا می‌پرسیدند. طرح زیبایی برای تزیین کیک مول پیدا کرده بودند... انگار خیلی جدی بودند.

آخر هفته بود. به معاون فتاوری مدرسه تلفن زدم و موضوع را گفتم. استقبالش از موضوع عالی بود و قول همکاری داد. صبح شنبه گردوغبار از روی آزمایشگاه خاک گرفته مدرسه برچیده شد. بچه‌ها روپوش‌های سفید آزمایشگاه را برای شستشو شو به خانه بردند و هماهنگی‌ها با شوق و ذوق سیار انجام شد. واقعه‌همه این اتفاقات در یک دبیرستان دولتی کم‌سابقه بود. بالاخره یک‌شنبه رسید. برنامه برگزار شد. مراسم از آن چیزی که انتظار داشتیم بهتر بود. بچه‌ها واقعاً سنگ تمام گذاشته بودند. دسته‌جمعی با پول‌هایی که جمع کرده بودند کیک زیبایی به شکل موش کور سفارش داده بودند. با کاغذ رنگی عدد آلوگادرو را به شکل حلقة‌هایی زیبا ساخته بودند و تزیینات و نقاشی‌هایی با محوریت عدد آلوگادرو و مول تهیه کرده بودند...

روز بعد در گروه‌های آموزشی استان ماجراهی روز مول را با همکارانم در میان گذاشتیم و با تشویق آن‌ها دل به دریا زده و ایمیلی برای دبیرخانه کشوری فرستادم و روز مول را توضیح دادم و تقارنش را با تدریس مول در کتاب نو نگاشت دهم یادآور شدم و پیشنهاد کردم دبیران برای ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان از این فرصت استفاده کنند.

امسال من کانالی برای بچه‌های دهم کلاس خودم ایجاد کرده‌ام. آنچه هم اطلاعات و عکس‌های زیبایی را که از سایت مول برداشته بودم گذاشتیم. هم‌زمان این اطلاعات را در چند گروه دبیران در شبکه مجازی گذاشتیم. تقریباً هیچ‌کس عکس‌العملی نشان نداد. شاید همکارانم آن قدر درگیر حل مسائل پیچیده بودند که پیام را رد کردند.

تعدادی از بچه‌ها با دیدن عکس‌ها به هیجان آمدند و شروع به ایده دادن برای یک‌شنبه کردند.

پیام‌های بچه‌های برنامه‌ریزی یک‌شنبه همچنان ادامه داشت. کاردستی‌هایی نشده بود.

قصه از آنجا شروع شد که سر کلاس دهمی‌ها درس ما به مفهوم مول رسید و من هم، مانند همه سال‌های قبل، حین تدریس برای بچه‌ها توضیح دادم که روزی بهنام مول نام‌گذاری و تاریخ آن از عدد آلوگادرو اقتباس شده است. گفتم دانش‌آموزان بعضی کشورها در این روز آزمایش‌های جذاب شیمی انجام می‌دهند و چون کلمه مول به زبان انگلیسی به معنی موش کور است از نقاشی کارتونی آن به عنوان نماد این روز استفاده می‌شود. طبق معمول آن‌ها اصرار کردند که ما هم در مدرسه برنامه‌ای داشته باشیم. فکر می‌کردم این روز را پشت سر گذاشته‌ایم، اما تقویم‌شان را درآوردند و گفتند امروز تازه ۱۷ اکتبر است و ۵ روز وقت داریم. گفتم: ان شاء الله، شاید ما هم کاری کردیم.

راستش را بخواهید از سال ۸۲ که جریان این روز را شنیده بودم همیشه دوست داشتم یک بار این مراسم را برای دانش‌آموزانم اجرا کنم؛ اما شرایط مهیا نشده بود.

روز آزمایشگاه برنامه‌ای اجرا کنند.
من سال‌های قبل هم قصه مول را برای بچه‌ها می‌گفتم. اما امسال به خاطر وجود شبکه اجتماعی و قدرت تصاویر زیبای منتشر شده توانستم دانش‌آموزان را به احراری این برنامه علمی ترغیب کنم و این تأثیر مثبت رسانه بود. اما بعد از انتشار عکس کیک و مراسم آزمایش‌های نمایشی، رقابت و چشم و هم‌چشمی مدیران زمینه‌ساز بروز اثر منفی رسانه شد و منجر به تغییر هدف اصلی گردید.

حدود یک ماه بعد متوجه شدم باخشنامه‌ای از اداره آمده است و مدارسی که روز مول و روز آزمایشگاه را برگزار کرده‌اند رتبه‌بندی شده‌اند.

علوم نبود که با چه خط کشی ذوق و شوق و لذت بچه‌ها را اندازه زده بودند؟ مهم این بود که بچه‌های ما لذت بردن و با چهره دیگری از علم آشنا شدند. استدلال مسئولین امر این بود که در جهت ایجاد انگیزه و تشویق دیگران این کار را کرده‌اند. و ما همچنان مبهوت مانده‌ایم که آیا مسابقه و تعیین رتبه در کارهای این چنینی که با شور و شوق بچه‌ها انجام می‌شود؛ آن هم توسط کسانی که اصلاً در محل حضور نداشته‌اند؛ باعث تداوم این گونه برنامه‌ها و افزایش انگیزه است؟ آیا باعث تبدیل آن به یک مراسم نمایشی خشک پر تجملات نمی‌شود؟ آیا این حجم از شور و شوق را می‌توان در یک گزارش چند صفحه‌ای به اداره منتقل کرد؟ لذت حاصل از کار گروهی بچه‌ها را باید چشید. در این خشک‌سالی انگیزه و کار عملی در آموزش و پرورش، باید تک به تک حرکت‌هایی را که در جهت علاقه‌مندی بچه‌ها به سمت فعالیت‌های گروهی علمی انجام می‌شود قدر دانست نه اینکه آن را در ترازوی بی‌قیمت رتبه و امتیاز وزن کردا!

*پی‌نوشت

1. mole

این روز، با هدف ترویج علم شیمی در بین ملاقوه‌مندان به علوم، به‌نام روز مول نام‌گذاری شده است. آمدوآوگادرو دانشمندی است که مطالعات ارزشمندی در زمینه شیمی انجام داده است. تعداد مولکول‌های یک گاز در شرایط استاندارد برابر 22.4 لیتر است که برای آسان شدن کار محاسبه آن را برابر یک مول در نظر می‌گیریم. این عدد در سده نوزدهم به افتخار این دانشمند، عدد آوگادرو نام گرفت.

۲۳ اکتبر (ماه دهم میلادی) از روی عدد آوگادرو که ۱۰ به توان ۲۳ دارد اقتباس شده است.

در مدارس بعضی از کشورها در ساعت $6/02$ صبح روز بیست و سوم اکتبر هر سال زنگ مول به صدا درمی‌آید و دانش‌آموزان آن روز رات ساعت $7/02$ بعد از ظهر به آزمایش‌ها و اجرای برنامه‌هایی جذاب مرتبط با علم شیمی می‌پردازند.

مدیر ما عکس‌های روز مول را آنجا به اشتراک گذاشته بودند و حالا همه مدیرها به معلم‌هایشان اعتراض کرده و حتی مواردی تهدید به کسر نمره ارزشیابی که چرا شما روز مول را آنجا گفته بودند این بنده‌های خدا هم هرچه گفته بودند حالا روز مول تمام شده است اما...

دقیقاً خبرها منتقل شده بود. حتی مدیرها گفته بودند باید بخ خشک بخربید، آن هم از فرود گاما! (چون ما بخ خشک را از فرود گاه تهیه کرده بودیم).

شاید فکر کرده بودند بخ خشک رابطه‌ای با مول داردا! حالا تصور کنید کارمندان فروگاه را، که متعجب مانده‌اند چطور ناگهان بخ خشک این همه مشتری پیدا کرده است؟ بالاخره حسابی به عذرخواهی افتادم. مدام باید توضیح می‌دادم که من چنین هدفی نداشتم، به همکاران گفتم من رسماً از طرف خودم و آقای آووگادرو عذرخواهی می‌کنم و ختم روز مول را اعلام می‌کنم. البته به دوستان اطلاع دادم که از امسال ۱۱ آبان را روز آزمایشگاه نامیده‌اند؛ چه خوب است هم برای بهدست آوردن دل مدیران محترمان و هم برای انجام دستورالعمل بخشانه در جهت بزرگداشت

مول، شادی و هیجان بی‌نظیری را نهانها به کلاس ما که به کل مدرسه آوردگاه بود. بهویژه تولید ابر سفید با استفاده از بخ خشک سر صفحه‌گاهی که ما و تربیتون را در خود محو کرد؛ علاوه بر دانش‌آموزان، معلمان و کادر اداری را هم به حیاط و سر صفحه کشانید.

از آنجا که خوردن کیک در آزمایشگاه ممنوع بود. بعد از صفحه با بچه‌های دهن به کلاس رفتیم. اطراف کیشان را با بشرهای کوچک محتوی آب کلم در محیط‌های اسیدی تا بازی در رنگ‌های مختلف تزیین کرده بودند. شعرهایی با ذوق و قریحه خودشان برای مول ساخته بودند و شادی می‌کردند. سپس به آزمایشگاه رفتیم و آزمایش‌های مختلفی را که از قبل پیش‌بینی شده بود انجام دادیم. تاکنون این همه شادی و لذت را در چشمان دانش‌آموزان ندیده بودم. روز مول هم گذشت تا چند روز بعد که دوره ضمن خدمت بود و دبیران شیمی دور هم جمع بودیم؛ با اعتراض (البته محترمانه و همراه با شوخی) همکاران مواجه شدم که این چه کاری بود کردی؟ چه در درسی برای ما ساختی؟

دانستان از این قرار بود که، مدیران تاکیه در شبکه اجتماعی گروهی دارند که خانم

